

4. Mikrobeja on kaikkialla maailmassa

ameba	Ameba on yksisoluinen tumallinen eliö. Ameballa on solukalvosta muodostuvia väliaikaisia valejalkoja, joiden avulla se liikkuu ja syö. Amebat ovat myös yksi tumallisten eliöiden ryhmistä.
antibiotti	Mikrobeista valmistettu lääkeaine, joka tuhoaa bakteereja.
arkeoni	Yksisoluinen mikroskooppisen pieni eliö, jolla ei ole tumaa. Arkeonit on myös eliökunnan pääryhmä, josta kaikki tumalliset eliöt ovat kehittyneet.
bakteeri	Yksisoluinen mikroskooppisen pieni eliö, jolla ei ole tumaa. Bakteerit ovat yksi eliökunnan kolmesta pääryhmästä.
DNA	Perintöaines. Solujen sisällä oleva kemiallinen yhdiste, joka sisältää solujen perintöaineksen. Kun eliöt lisääntyvät, perintöaines siirtyy jälkeläisille.
energia	Eliöt tarvitsevat energiaa kaikkiin elintoimintoihinsa. Esimerkiksi eläimet saavat energiaa ravinnosta. Osa eliöistä voi valmistaa energiaa itselleen esimerkiksi hiilidioksidista ja vedestä auringonvalon avulla.
fotosynteesi, yhteyttäminen	Tapahtuma, jossa viherhiukkasia sisältävät eliöt tuottavat sokeria ja happea hiilidioksidista ja vedestä auringonvalon avulla. Fotosynteesi tarkoittaa samaa asiaa kuin yhteyttäminen.
happi	Aine, jota on ilmassa ja vedessä kaasuna. Eliöt käyttävät happea hengittämiseen. Katso: hengitys.
hengitys	Tapahtuma, jossa eliö käyttää happea. Hapen avulla eliö vapauttaa ravinnosta energiaa, jota se tarvitsee kasvamiseen ja liikkumiseen.
hiilidioksidi	Kaasu, jota kasvit tarvitsevat yhteyttämiseen. Hiilidioksidista kasvit valmistavat auringonvalon ja veden avulla sokeria ja happea. Katso: yhteyttäminen, fotosynteesi.
hiiva	Yksisoluinen sieni, joka lisääntyy nopeasti hyvissä oloissa. Esimerkiksi leivinhiiva, jonka solussa on tuma.

home	Sieni, joka kasvaa monisoluisena rihmastona kosteilla pinnoilla, esimerkiksi leivällä tai rakennusten seinissä. Homeen solussa on tuma.
kuroutuminen	Hiivojen lisääntymistapa, jossa hiivasolun kylkeen pullistuu uloke, joka irtoaa hiivasolusta itsenäiseksi soluksi.
lepomuoto	Alkeellinen eliö voi epäsuotuisissa oloissa vaipua lepotilaan, jossa sen elintoiminnat pysähtyvät. Kun olosuhteet paranevat, se voi taas herätä lepomuodosta.
loinen	Eliö, joka elää toisen eliön kudoksissa, iholla tai turkissa. Loinen ottaa ravintoa isäntäeliönsä soluista, mutta ei yleensä tapa sitä.
mikrobit	Mikroskooppisen pieniä eliöitä, joita ei näe pelkällä silmällä. Esimerkiksi bakteerit, arkeonit ja virukset ovat mikrobeja.
mikroskooppi	Laite, jolla voi tutkia pieniä eliöitä ja soluja, joita ei voi nähdä pelkillä silmillä. Suurentaa kohteen 40-600-kertaiseksi.
punasolu	Verisolu, joka kuljettaa elimistöön happea.
ripsieläin	Yksisoluisen tumallinen eläin.
silmälevä	Yksisoluisen eliö, jolla on valoa aistiva silmätäplä.
soluhengitys	Sokeri palaa hapen avulla. Syntyy vettä ja hiilidioksidia ja vapautuu energiaa eliön käyttöön.
solukalvo	Erottaa solun muusta ympäristöstä. Solukalvon läpi kulkee vettä ja muita aineita soluun ja solusta pois.
solulima	Solun sisällä oleva vesipitoinen aine, jossa muut solun osat ja kaikki aineet ovat.
soluseinä	Solukalvon ulkopuolella on soluseinä, esimerkiksi kasveilla ja sienillä.
suvuton lisääntyminen	Eliöt lisääntyvät esimerkiksi jakautumalla tai kasvattamalla uusia osia. Uusi yksilö on täysin samanlainen perimältään kuin alkuperäinen eliö. Katso: kuroutuminen.

tohverieläin	Yksisolainen eläin, joka kuuluu ripsieläimiin.
viherhiukkanen	Soluelimiä, joissa yhteyttäminen eli fotosynteesi tapahtuu.
virus	Mikrobi, joka elää ja lisääntyy vain toisen eliön solun sisällä.
yksisolainen eliö	Eliö, joka koostuu vain yhdestä solusta. Lisääntyy jakautumalla.
